



Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och
jordbruksvetenskap



Lekparkens gröna sida

Växtmaterialets karaktär och funktion i tre lekparkar i Uppsala

Olof Olterman Arvidsson

Titel: Lekparkens gröna sida – Växtmaterialens karaktär och funktion i tre lekparker i Uppsala

Engelsk titel: The Green Side of the Playground – The Character and Function of Plant Materials in Three Playgrounds in Uppsala

© Olof Olterman Arvidsson

Handledare: Marina Queiroz, SLU, institutionen för stad och land

Examinator: Anna Tandré, SLU, institutionen för stad och land

Biträdande examinator/kursledare: Ulla Myhr, SLU, institutionen för stad och land

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå G2E

Kurs: EX0725, Projekt i landskapsarkitektur

Landskapsarkitekturprogrammet, Ultuna

Nyckelord: Barn/children, lekparker/playgrounds, utemiljöer/outdoor environments, Uppsala, växtmaterial/plant material

Omslagsbild: Illustration av barns lek bland växtmaterial. Foto och illustration: Olof Olterman Arvidsson.

Alla bilder i arbetet används med erforderliga tillstånd.

Publiceringsår: 2018

Publiceringsort: Uppsala

Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se/>

Sammandrag

Lika väl som vi vuxna mår bra av att vistas i gröna utemiljöer gör även barn det. Forskning visar att risken för barn att drabbas av stress och koncentrationssvårigheter minskar vid utevistelse och de gröna utemiljöerna är även stimulerande och viktiga ur ett lärande samt utvecklande perspektiv. Syftet med detta arbete är att studera funktionen och karaktären hos växtmaterial i nyligen anlagda lekparkar i stadsmiljö. Studien appliceras på tre lekparkar i Uppsala – Anna Petrus park, Murkelparken och Naturstensparken. På plats i lekparkerna inventeras de arter som förekommer i gestaltningen samt deras kvantiteter. Utifrån Nick Robinsons tre principer *funktion*, *karaktär* och *ståndort* analyseras sedan växtmaterialet i lekparkerna. Med utgångspunkt från analysen diskuteras till sist växtmaterialets karaktär, funktion och om det kring växtmaterialet finns spår av lek. Växtmaterialet i de tre studerade lekparkerna har oftast funktionen att rama in lekparken och dela upp de olika lekytorna i mindre rum. Framför allt i de centrala delarna av staden, där omgivningen till stor del består av hårdgjorda ytor, fungerar växterna som en kontrasterande och mjuk ram runt lekparken. Arkitektkontoren har också lagt stort fokus på estetiskt tilltalande växter. Träd med vita stammar, trädkrona med arkitektonisk karaktär eller praktfull vårbloomstring är framförallt i den nyaste av de tre parkerna ett vanligt inslag. Studien visar att få funktioner i det nyplanterade växtmaterialet kopplats till lek i de tre lekparkerna och det förekommer även att växtmaterialet är omgärdat av ett lättare staket. De äldre växterna, ofta i form av sparad vegetation, visar däremot lek som en av flera funktioner eftersom spår av kojor, krypin och gångar hittades kring detta växtmaterial. Växterna är här av större storlekar med mer naturlig karaktär och erbjuder en spännande miljö för barn att utforska som uppmuntrar deras kreativitet. Resultatet av analys och inventering ger en bild av hur olika barn och vuxna värderar växtmaterial. Det visar också att en lekpark bör innefatta en bred variation i karaktär hos växtmaterial för att barn, men även föräldrar och andra besökare, ska trivas i lekparken.

Abstract

Green outdoor environments make both adults and children feel well. Studies tell that the risks of stress and concentration difficulties in children is reduced when spending time in outdoor green areas. Green environments are also stimulating for children and an important part of their childhood. The purpose of this Bachelor's thesis is to analyze the function and character of plant material in newly built playgrounds in city environments. The study is applied on three playgrounds in Uppsala – Anna Petrus park, Murkelparken and Naturstensparken. At the playgrounds the species used as well as their quantities are identified. Then by using Nick Robinson's three principles, *function*, *character* and *biotope*, the plant material in the playgrounds is analyzed. Based on the analysis, a discussion about the function, character and signs of playing activity among the plants in the playgrounds is reviewed in this study. According to the analysis, plant material in these three playgrounds often have the function to give the playgrounds a frame, dividing the different play areas into smaller outdoor rooms. This is especially the case for the playground centrally located in the city, where the surrounding area consist of more hard materials. In this playground the plants have the function of a contrasting and soft frame around the playground. The architecture firms involved are also focusing on plant material with aesthetically qualities. Trees with white boles, a crown with an architectural character or magnificent spring bloom is a common feature in the newest of the three playgrounds. In all three playgrounds, few functions in the newly planted plant material are linked to play and in some playgrounds plant material is surrounded by a lighter fence. But the older plants, often saved vegetation, show playing activities as one of several functions, with cabins out of sticks and smaller rooms among vegetation found around this plant material. These plants consist of larger sizes of a wilder more natural character, offering an environment more exciting to explore as well as opportunities to encourage children's creativity. The results of analysis and inventory show how different children and adults value plant materials. Thus, this thesis shows that a playground should include a wide variety of plant material in order for children, but also their parents and other visitors, to enjoy the playground.

Innehåll

Introduktion	5
<i>Bakgrund</i>	5
<i>Växters funktioner i utemiljöer för barn</i>	5
<i>Slitage</i>	
<i>Nick Robinsons tre principer</i>	5
<i>Syfte och frågeställning</i>	6
<i>Avgränsning</i>	6
<i>Valda lekparkar</i>	6
<i>Ord- och begreppsprecisering</i>	6
Metod	6
<i>Förstudie</i>	6
<i>Inventering</i>	6
<i>Analys</i>	6
Resultat	7
<i>Anna Petrus park</i>	7
<i>Murkelparken</i>	7
<i>Naturstensparken</i>	8
<i>Analys</i>	9
<i>Anna Petrus park</i>	9
<i>Sammanfattande analys av Anna Petrus park</i>	10
<i>Murkelparken</i>	10
<i>Sammanfattande analys av Murkelparken</i>	10
<i>Naturstensparken</i>	11
<i>Sammanfattande analys av Naturstensparken</i>	11
<i>Sammanfattande analys av alla tre lekparkar</i>	12
Diskussion	12
<i>Resultatdiskussion</i>	12
<i>Metoddiskussion</i>	12
<i>Vidare frågeställning</i>	13
Referenser	14

Introduktion

Att koka soppa på blad och bär, klättra högt i träd och hoppa i lövhögar har säkert många av oss gjort som barn. Då kanske vi även hade vår favoritkoja under en buskes täta grenverk eller i ett träds stora krona.

Barn behöver en variation i sina utemiljöer för att kunna leka fritt och utveckla sin motorik. Åkerblom, Åkerlund och Normann Bjarsell anser att lek i gröna miljöer ger bättre nattsömn och koncentrationsförmåga och de gröna utemiljöerna gör även barnen mer kreativa och fysiskt aktiva. Barn bör också vara ute minst en timme om dagen under någon form av fysisk aktivitet för att upprätthålla en god hälsa (Åkerblom, Åkerlund & Normann Bjarsell 2016).

Att barn har tillgång till en inspirerande och stimulerande utomhusmiljö med grönska är viktigt för barnens hälsa och deras utveckling (Jungmark & Åkerblom 2016). Det ställer krav på stadens utemiljöer för barn att de uppfyller de behoven som barn har för att kunna utvecklas och främja en god hälsa, menar författarna. Barnkonventionen, en konvention med bestämmelser om barns rättigheter upprättad av FN, säger att barn ska ha rätt till lek och rekreation (Unicef u.å.). År 2011 tillsattes en delegation av regeringen vars uppgift var att utifrån FN:s barnkonvention arbeta med frågor rörande barns utemiljöer ur ett säkert och tryggt men även stimulerande perspektiv (Åkerblom 2006).

Landskapsarkitekten har en viktig roll i utformandet av barns utemiljöer och kan påverka växtvalen i dem. Studierna om barns behov av utevistelse i gröna miljöer gäller inte minst barn som bor och lever i innerstadsmiljö. Som landskapsarkitektstuderande är jag bland annat intresserad av att få kunskap om lekparkers betydelse i stadsmiljö. I detta arbete fokuserar jag på kvaliteter i tre nyligen anlagda lekparkar i Uppsala, där jag söker svar på hur sådana anläggningar fungerar ur ett grönt perspektiv. Genom att studera det yngre växtmateriallets karaktär på de aktuella platserna analyserar jag vilka lekfunktioner som växtligheten bidrar med i nutid och framtiden.

Bakgrund

Stadsutvecklingen i Sveriges större städer sker idag genom förtätning. Utrymmen mellan byggnader tas in anspråk för att ge plats åt fler bostäder, vilket leder till att mindre yta finns tillgänglig för skolgårdar, lekparkar och grönytor. Detta påverkar barnens lek och rörelse vilket i längden har en inverkan på deras hälsa (Brunge & Engström 2016). Utsläppsgårdar, en liten utegård där barnen får vänta in sin förskolegrupp och sedan tillsammans gå till en närliggande park, är ett allt vanligare alternativ hos nyinrättade förskolor (Brunge & Engström 2016). En förskola tar då lite markyta i anspråk och man utnyttjar istället offentliga miljöer i närheten till sin verksamhet. Ett problem är dock att de närliggande offentliga utemiljöerna hamnar allt längre bort eller minskar i yta i takt med att staden förtätas (Engström & Brunge 2016).

Det ställer även krav på de offentliga parkerna eftersom barn kan medföra ett högre slitage på utemiljön (Åkerblom 2003). Det skapar en konflikt menar Åkerblom, en konflikt mellan barnen och parkens andra brukare som gärna inte vill ha en skolgård i allmän park, framförallt på grund av slitaget. Inga bindande krav finns på hur utemiljöer för barn ska utformas eller ha för storlek enligt Boverket. Kravet är bara att det på tomten eller i närheten av tomten ska finnas en friyta som är lämplig för lek och utevistelse (Boverket 2016). Det är upp till byggnadsnämnden på respektive kommun att bedöma vad som är en tillräckligt stor och lämplig friyta för de ändamålen. Det finns riktlinjer att följa på Boverket men de flesta kommuner har valt att ta fram egna målsättningar (Boverket 2016).

Växters funktioner i utemiljöer för barn

Barn behöver stimulerande och varierade utomhusmiljöer. Det räcker inte med ett par gungor och en klätterställning för att skapa en bra lek miljö för barn (Robinson 2016, s. 8). Nick Robinson, landskapsarkitekt och stadsplanerare, förklarar att en plats för lek måste vara väl definierad som lekyta och välkomnande i sitt uttryck. Platsen måste också vara säker och skyddad ur trafiksynpunkt. Viktigt är också att platsen lockar till lek och får barn att känna sig självständiga. Den ska även utmana deras kreativitet och locka till äventyr samt skapa möjligheter att kunna främja och uppmuntra deras fantasi (Robinson 2016, s. 8). Robinsons lösning på att skapa en lekplats som uppfyller dessa krav är genom växter. Genom att använda sig av buskar kan lekplatser ramas in, skyddas och delas upp, förklarar Robinson. Träd ger skyddande tak och skapar klättermöjligheter. Med växter stimuleras även barns fantasi och spännande miljöer skapas för barnen att leka i och undersöka med deras inslag av djur, insekter och växter (Robinson 2016, s. 9). Med växter skapar vi också multifunktionella miljöer, miljöer som fyller flera funktioner som till exempel gynnar lek, rekreation och biologisk mångfald (Robinson 2016, s. 9).

Rum bildas med väggar av vegetation och lekparken skyddas från exempelvis trafik (Robinson 2016, s. 9). Med växtmaterial kan även tak skapas som också det ger ett skydd, ett skydd mot solens UV-strålning (Jungmark & Åkerblom 2016). Kroppen behöver solljus för att bland annat bilda D-vitamin, men för mycket av solens strålar kan vara skadligt, speciellt för barn som har känsligare hud än vuxna. Därför är det av stor vikt att utemiljöer där barn vistas under dagen tillhandahåller skugga, och med hjälp av växtmaterial kan dessa skuggiga platser i utemiljön skapas (Jungmark & Åkerblom 2016).

Det är även viktigt att bevara vildare partier i lekparkerna och att låta barn ha tillgång till löst material så att den ofta vuxna rena estetiken inte tar över barns utemiljöer (Åkerblom, Åkerlund & Normann Bjarsell 2016). Till skillnad från vuxna vilka främst tar till sig utemiljöer visuellt upplever barn dem med alla sinnen och binder sig känslomässigt till utemiljöerna (Cele 2006, s. 207). Gröna utemiljöer är inte bara viktiga för barns lek och kreativitet, utan barn behöver även lugna platser att vistas i. I miljöer med mycket grönska kan barn

dra sig undan, vara för sig själva och finna ro vilket i en annars ofta hektisk miljö är en viktig möjlighet för barn att ha tillgång till (Cele 2006, ss. 112-113).

Slitage

Jungmark och Åkerblom (2016) beskriver att barn utsätter de miljöer de vistas i för högt slitage, och att det kan vara problematiskt med växter i utemiljöer för barn. När flertalet barn vistas på en yta kan det vara svårt att bevara vegetation i gott skick. Markmaterial så som gräs nöts lätt ned och blir till en lermatta. Busk- och trädgrenar kan komma till skada vid lek eller brytas medvetet vid letandet efter löst lekmaterial. Jungmark och Åkerblom förklarar även att barnens trampande utgör en kompakteringsrisk av marken vilket kan missgynna växters utbredning och växande. Detta blir då även en ekonomisk fråga och en fråga för fastighetsförvaltare då det kräver mer jobb än om lekparken exempelvis till större del skulle bestå av gummiastfalt. Idag är gummiastfalt och konstgräs vanligare i utemiljöer för barn på grund av enklare skötsel, vilket innebär billigare förvaltning anser Jungmark och Åkerblom. De konstgjorda materialen är dock känsliga för organiskt material då de inte har någon nedbrytande förmåga själva. Detta gör att växtmaterial placeras längre ifrån dessa ytor, för att inte skräpa ned och orsaka mer jobb, avslutar Jungmark och Åkerblom.

Nick Robinsons tre principer

Nick Robinson från Auckland i Nya Zeeland är landskapsarkitekt med inriktning på landskapsdesign, ekologi och stadsutveckling (Robinson u.å.). Med fokus på växter och deras egenskaper har Robinsons handbok *The Planting Design Handbook* (2016) sedan första publiceringen 1992 blivit en populär bok hos landskapsarkitekter världen över (amazon u.å.) I handboken tar Robinson upp växtodlingens och växternas olika roller, deras estetiska, ekologiska, rumsliga egenskaper och berättar om hur de kan användas i utveckling av städer samt offentliga rum (amazon u.å.). Robinson tar upp tre viktiga principer vid val av växter. Dessa principer är funktion, karaktär och ståndort (Robinson 2016, s. 36). Med funktion menar Robinson vilken roll växten ska spela i sammanhanget. Ska växten skydda från exempelvis sol eller vind, eller ska den skärma av från närliggande trafik? Karaktär innebär enligt Robinson hur växten ser ut, vilken färg och form den har men även hur växterna tilltalar våra sinnen. Den sista principen är ståndort, vilket är en växts livsmiljö. Olika växter kräver olika förhållanden i mark, väder och temperatur. För att få ut växternas alla egenskaper och fulla prakt är det av största vikt att de planteras under rätt förhållanden, det vill säga rätt ståndort (Robinson 2016, s. 37). Dessa tre principer är alla beroende av varandra då till exempel rätt ståndort krävs för att få den karaktär växten ska ha, vilket den får om den mår bra. En viss karaktär kan behövas för att fylla en viss funktion, exempelvis en tät och hög buske för att skärma av en uteplats (Robinson 2016, s. 37).

Syfte och frågeställning

Syftet med detta arbete är att studera växtmaterial i nyligen anlagda lekparkar med avseende på växternas karaktär och funktion samt möjligheten till lek. Studien appliceras på parker i en större svensk stad.

Frågeställningen lyder: *Vilken karaktär och funktion har växtmaterialet i tre nyanlagda lekparkar i Uppsala, och vilka lekmöjligheter kan kopplas till detta?*

Avgränsning

Arbetet är avgränsat till tre lekparkar i Uppsala som alla är nyanlagda eller upprustade inom de tio senaste åren. Platsstudier gjordes dagtid under slutet av april och början av maj 2017. Enbart vedartade växter studerades i lekparkerna eftersom perenner vid inventerings- och analystillfället inte var utvecklade än. De är heller inte lika rumsskapande som träd och buskar och därav inte avgörande i lekparkernas design och val av växtmaterial.

Ingen upplaga av den studerade huvudlitteraturen är äldre än tio år eftersom litteraturen ska korrespondera med lekparkernas ålder och aktuell syn på växtmaterial.

Valda lekparkar

Följande lekparkar i Uppsala valdes för detta arbete:

Anna Petrus park är ritad av arkitektkontoret Karavan och invigdes 2014. Området där lekparken ligger är äldre industrimark som idag är ett bostadsområde. Lekparken ska knyta an till områdets tidigare historia genom lek och aktivitet (Karavan 2014). Enligt Karavan är lekparkens fokus aktiviteter och lek för alla åldrar med skate, par-kour och klättring. Det finns även trädäck och större sittytter. De växter som finns i lekparken är tänkta att ge en variation året runt och skapa rumslighet i lekparken (Karavan 2014).

Murkelparken ligger i Norby söder om Uppsala centrum (Uppsala kommun 2016). Lekparken upprustades till en av Uppsalas nuvarande temalekplatser och var den första att invigas år 2010 (Sandow 2010). Lekparken är inspirerad av boken *Linnéa i målarens trädgård* och ritades av A5 arkitekter.¹

Naturstensparken ligger i utkanten av Stenhagen väster om Uppsala centrum och är en lekpark för alla åldrar med anslutning till skog och större fält (Uppsala lekparkar 2013). Enligt Espmark¹ är lekparken ritad av Bjerking AB och anlagd på äldre åkermark och har temat prärie.

Lekparken är en så kallad utflyktslekplats, en större lekpark som för förskolegrupper och barnfamiljer ska fungera som ett utflyktsmål (Uppsala kommun 2012). Den invigdes år 2010 (Skagegård 2012).

Ord- och begreppsprecisering

- » Barn – I detta arbete refererar jag till barn som upp till 10 år. De 10 första åren i ett barns liv är då leken och sätt att leka på utvecklas som mest. Då är de miljöer som barnen rör sig i ör som viktigast för att stimulera just lek och aktivitet (Vårdguiden 2011).
- » Lekpark – Större anlagd plats utomhus med lekredskap, olika material och ytor till för lek för barn och unga.
- » Användning av växtmaterial – Växter som använts vid gestaltandet av lekparken. Vilka sorters växter, vilka storlekar och mängd man har planterat vid anläggning eller upprustning samt vilka funktioner växterna fyller.
- » Nyanlagd eller nyupprustad – Anlagd eller upprustad inom de tio senaste åren.
- » Sparad vegetation – Träd och buskar som funnits på platsen innan lekparken anlades och som har sparats och tagits med i den nya gestaltningen. Dessa är mestadels äldre träd och buskar av större karaktär. Den sparade vegetationen kan i vissa parker tillsammans bilda en vildare mer naturlig karaktär.
- » Växtmaterial – I detta fall alla vedartade växter, träd och buskar som används vid gestaltande av utomhusmiljöer. Dessa kan både vara nyplanterade eller sedan länge befintlig vegetation samt sparad naturligt förekommande vegetation inom lekparkens område.

Metod

I detta arbete studerar jag hur växter har använts vid gestaltningen av tre nyanlagda eller nyupprustade lekparkar i Uppsala. Här beskrivs arbetets metod och dess olika delar – förstudie, inventering och analys i den ordning de utfördes.

Förstudie

En förstudie gjordes först genom att hitta och studera litteratur och rapporter kring utemiljöer för barn och deras betydelse, information om växter och deras inverkan samt växters funktioner i barns utemiljöer. Här användes flera kompendier och rapporter från Movium, en tankesmedja vid SLU med funderingar och svar på frågor kring stadsutveckling (SLU Movium u.å.). Nick Robinsons handbok *The Planting Design Handbook* (2016) blev huvudlitteraturen och användes under arbetets analysfas, men även som grund till hela arbetet.

Av sökningar efter litteratur och rapporter på SLUs bibliotek och dess söktjänster Web of Science och Scopus samt Google hittades ytterst lite skrivet om just växtmaterialets betydelser och funktioner i utemiljöer för barn. Då Robinson (2016, s. 9) förklarar att alla faktorer som krävs för en fullbordad lekpark kan lösas genom växter blev hans idéer och tankar relevanta för detta arbete och dess frågor.

Under förstudien valdes även lekparkerna för arbetet ut. Dessa valdes genom besök av flertalet av Uppsalas lekparkar. De tre utvalda lekparkerna valdes eftersom de var nyanlagda eller nyligen upprustade och ligger i olika delar av Uppsala med olika omgivning. En lekpark ligger exempelvis närmare city och är omsluten av en hårdgjord miljö medan en annan lekpark ligger i utkanten av city där omgivningen till stor del består av natur. Detta kan i båda fallen ha påverkat utformandet av lekparkerna samt användningen av växtmaterial i gestaltningen.

Inventering

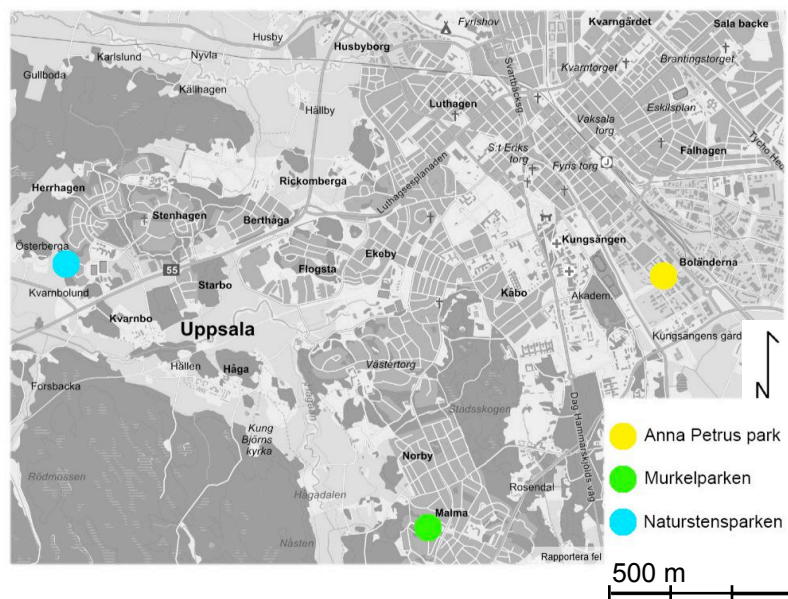
Alla levande och tydligt synliga vedartade växter inom lekparkens yta inventerades till art och antal. Växter i kanten mellan lek-parksyta och annan yta togs med. Både nyplanterad och sparad vegetation ingick i inventeringen. Perenner togs inte med. Gränserna för lekparkerna är en egen tolkning utifrån vad jag uppfattade som lekparkens yta. Inventeringarna av lekparkerna ägde rum 20 och 25 april 2017.

Analys

En analys gjordes av lekparkernas olika växtmaterial, deras läge och anslutande markmaterial. Analysen utgick från Nick Robinsons tre principer, funktion, karaktär och ståndort (Robinson 2016, s. 36). Robinsons tre principer användes för att förstå valen av växter i lekparkerna, deras syfte, placering, funktion och vilka rumsligheter de skapar. Robinson beskriver dessa tre principer som grunden vid val av växtmaterial och analysen utgick därav utifrån hans tre principer. Analysmetoden blev dock en tolkning av Robinsons principer då ingen färdig analysmall fanns i litteraturen att använda. Analysen gjordes på plats i lekparkerna den 6 och 7 maj 2017. Dessa bearbetades och kompletterades sedan med hjälp av foton tagna på plats, skisser och anteckningar.

¹ Helena Espmark, tidigare anställd på Uppsala kommun.

Sveriges lantbruksuniversitet Uppsala, samtal 31 maj 2017.



Figur 1. Karta över de tre lekparkernas placering i Uppsala. Eniro, med tillägg av författaren.

Resultat

Nedan presenteras resultatet av inventering och analys.

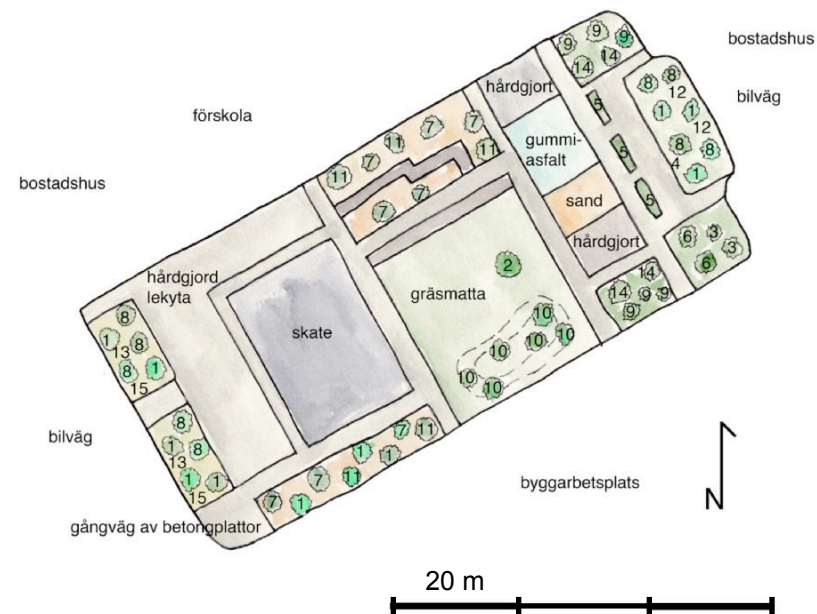
Inventering

De befintliga växterna i parkerna är beskrivna i tabellform (tabell 4, 6 och 8). Under kolumnen kvantitet följer en kort beskrivning av artens förekomst i lekparken.

Skisserna på lekparkerna visar i stora drag parkernas rumsligheter, vegetationsytor och de olika växtarternas placering. Skisserna visar inte det exakta antalet växter. Efter varje skiss följer en tabell med växternas namn och ungefärliga växtkvantiteter.

Anna Petrus park

Lekparken har en area på ungefär 7000 kvm och ligger i en miljö dominerad av hårdgjorda ytor och byggnader. Lekparken består till stor del av ytor av betong och gummi-asfalt men har också en större gräsyta med en kulle i mitten av parken. Växtmaterialet i Anna Petrus park är av yngre karaktär. Det är främst placerat i kanten runt lekparken som en ram. Karavan har i denna park jobbat med nivåer och låtit träd med raka stammar komma upp ur låg buskvegetation. Även täckbark är ett återkommande markmaterial kring vegetationen i lekparken.

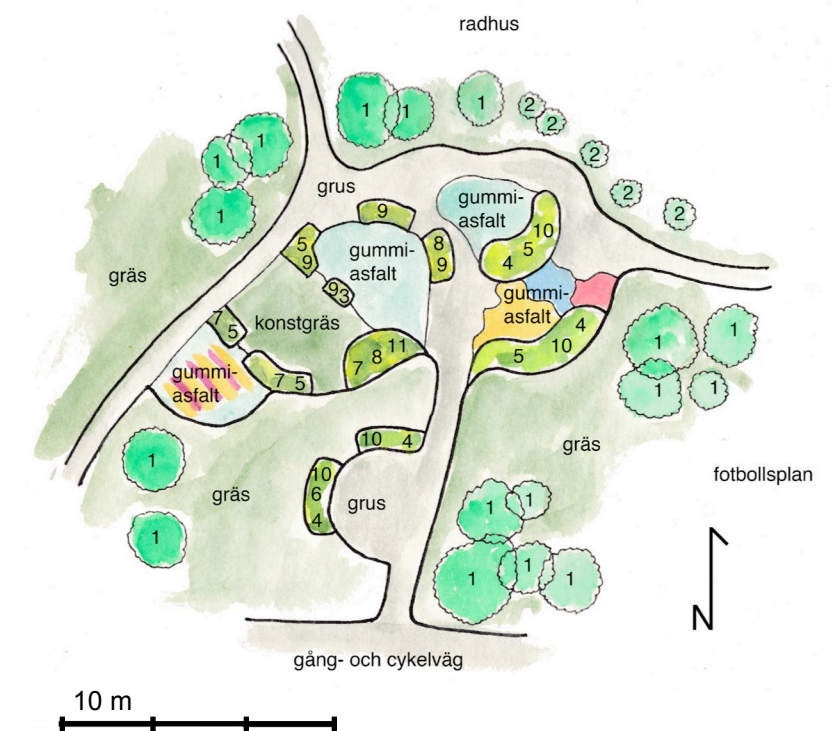


Figur 2. Skiss av Anna Petrus park som visar rumsligheter och placering av växtmaterial utifrån illustrationsplan från Karavan. Illustration: Olof Olterman Arvidsson.

Tabell 1. Tabell som visar använt växtmaterial och dess förekomst i Anna Petrus park.

Nr.	Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kvantitet
1.	<i>Betula utilis</i> var. <i>jacquemontii</i>	himalayabjörk	dominerande, rikligt förekommande i större utspridda grupper
2.	<i>Carpinus betulus</i>	avenbok	solitär
3.	<i>Cercidiphyllum japonicum</i>	katsura	fåtal i mindre grupp
4.	<i>Hydrangea anomala</i> ssp. <i>petiolaris</i>	klätterhortensia	solitär
5.	<i>Lonicera caprifolium</i>	kaprifol	fåtal i utspridda grupper
6.	<i>Magnolia kobus</i>	japansk magnolia	fåtal i grupp
7.	<i>Pinus nigra</i>	svarttall	återkommande i större utspridda grupper
8.	<i>Prunus</i> 'Accolade'	sort av prydnadskörsbär	återkommande i större utspridda grupper
9.	<i>Prunus padus</i>	hägg	återkommande i mellanstora grupper
10.	<i>Prunus serrula</i>	glanskörsbär	återkommande i utspridd grupp
11.	<i>Salix purpurea</i> 'Nana'	litet rödvide	återkommande i större utspridda grupper

- | | | | |
|-----|-------------------------------------|-------------------|------------------------------------|
| 12. | <i>Spiraea betulifolia</i> 'Tor' E | björkspirea | rikligt förekommande i större ytor |
| 13. | <i>Stephanandra incisa</i> 'Crispa' | liten stefanandra | återkommande i större grupper |
| 14. | <i>Syringa vulgaris</i> | syren | återkommande i mellanstora grupper |
| 15. | <i>Taxus baccata</i> 'Summergold' | sort av idegran | rikligt förekommande i större ytor |



Figur 3. Skiss av Murkelparken som visar rumsligheter och placering av växtmaterial utifrån flygfoto över lekparken hämtat från Bing maps 2017. Illustration: Olof Olterman Arvidsson.

Murkelparken

Murkelparken med det nya temat Målarens trädgård ligger skyddad av en näraliggande mindre skogsdunge och angränsas av större gräsytor. Den är ungefär 3000 kvm stor till ytan exklusive intilliggande fotbollsplan. Intill lekparken ligger ett radhusområde som dock avskärmas av vegetation. Runt lekparken finns även flera mycket stora och äldre björkar. Själva lekparken består av gummi-asfalt, stenmjöl och gräsytor med lekredskap i form av gungor, lekhus och klätterställningar. Vegetationen består främst av yngre exemplar av låga buskar och träd tillsammans med ett fåtal äldre träd.

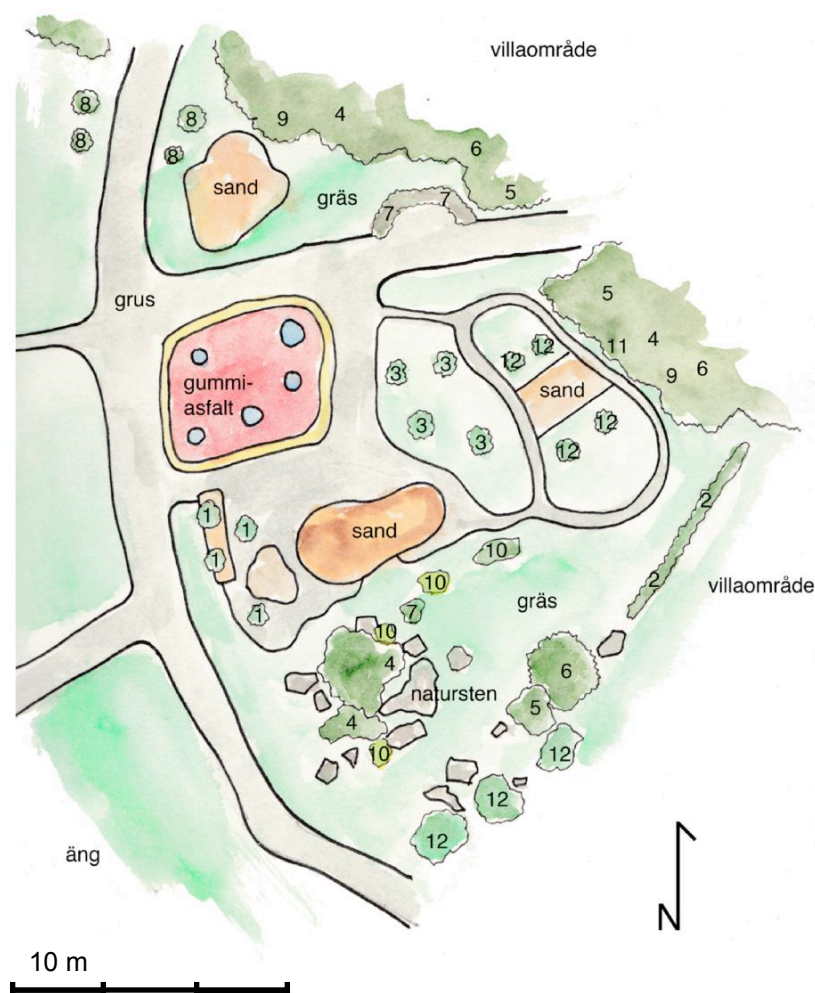
Tabell 2. Tabell som visar använt växtmaterial och deras kvantitet i Murkel-parken.

Nr.	Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kvantitet
1.	<i>Betula pendula</i>	vårtbjörk	förekommande i mellanstora utspridda grupper
2.	<i>Cornus sanguinea</i>	skogskornell	förekommande i mellanstora grupper
3.	<i>Corylus colurna</i>	turkhasse	solitär
4.	<i>Lonicera caerulea</i> var. <i>kamtschatica</i>	blåbärstry	förekommande i mellanstora grupper
5.	<i>Prunus avium</i>	fågelbär	fåtal förekommande i utspridda grupper
6.	<i>Prunus padus</i>	hägg	solitär
7.	<i>Ribes alpinum</i>	måbär	förekommande i mellanstora grupper enstaka förekommande i utspridd grupp
8.	<i>Sorbus aucuparia</i>	rönn	förekommande i utspridd grupp
9.	<i>Spiraea x cinerea</i> 'Grefsheim'	norskspirea	förekommande i mellanstora grupper
10.	<i>Spiraea japonica</i> 'Little Princess'	praktspirea	rikligt förekommande i större grupper
11.	<i>Syringa vulgaris</i>	syren	fåtal förekommande i mindre grupp

Naturstensparken

Lekparken ligger i utkanten av ett villaområde med större skogsdungar runt omkring och har en yta på ungefär 3500 kvm.

Lekparkens ena halva ramar in av vildvuxen vegetation med skogskaraktär och andra halvan av öppna fält. Lekparken har inslag av sparad vegetation i form av öar av vild karaktär. Lekparkens lekytor består av packad sand, gummiasfalt, gräs och naturmark med naturligt förekommande stenar och mer kuperad terräng i form av mindre kullar.



Figur 4. Skiss av Naturstensparken som visar rumsligheter och placering av växtmaterial samt lekparkens olika markmaterial. Denna skiss är gjord utifrån kartunderlag från Bing maps hämtat 2017. Illustration: Olof Olterman Arvidsson.

Tabell 3. Tabell som visar använt växtmaterial och dess kvantitet i Naturstensparken.

Nr.	Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kvantitet
1.	<i>Acer platanoides</i>	skogslönn	förekommande i utspridd grupp
2.	<i>Corylus avellana</i>	hasse	förekommande i större enskild grupp
3.	<i>Fraxinus excelsior</i>	ask	förekommande i utspridd grupp
4.	<i>Juniperus communis</i>	en	återkommande i mindre grupper
5.	<i>Picea abies</i>	gran	återkommande i mindre grupper och som solitär
6.	<i>Pinus sylvestris</i>	tall	återkommande i mindre grupper och som solitär
7.	<i>Potentilla fruticosa</i>	tok	återkommande i mindre grupper
8.	<i>Prunus sargentii</i>	bergkörbär	enstaka förekommande i grupp
9.	<i>Prunus spinosa</i>	slån	återkommande i mindre grupper
10.	<i>Ribes alpinum</i>	måbär	återkommande i mindre grupper
11.	<i>Rosa dumalis</i>	nyponros	förekommande i enskild större grupp
12.	<i>Sorbus aucuparia</i>	rönn	förekommande i utspridd grupp

Analys

Nedan följer tabeller av analyserat växtmaterial. Kolumnerna är indelade i nummer och vetenskapligt namn, funktion, karaktär och ståndort.

Tabell 4. Tabell över växtmaterialens funktion, karaktär och ståndort i Anna Petrus park.

Vetenskapligt namn och nr.	Funktion	Karaktär	Ståndort
1. <i>Betula utilis</i> var. <i>jacquemontii</i>	avskärmar från väg och gångbana, skapar sommardäckare väggar som ramar in parkens kortsidor tillsammans med växt 8 och långsidor med växt 7 och 11	enstammig, rak genomgående stam, ung och slank karaktär, smal krona, kritvita stammar, färg kontrasterar mot övrig vegetation, ljusa med en "lätt känsla"	i större växtbädd tillsammans med växt 8, 12, 13 och 15, omsluten av hårdgjord yta och i större växtbädd med växt 7 och 11 samt täckbark under, båda växtbäddar vind- och solutsatta
2. <i>Carpinus betulus</i>	funktion inte utvecklad, ger vid fullvuxen storlek lövskugga över den öppna gräsytan	i nuläget ung, uppstammad, gånglig, aningen lutandes, smal krona, flera av fjolårets rostfärgade löv sitter kvar	i gräsmatta utan andra vedartade växter inom en ca sex meters radie, soligt, vindutsatt
3. <i>Cercidiphyllum japonicum</i>	skärmar tillsammans med växt 6 av lekparkens ena hörn från väg och ramar in lekplatsens grillplats	ungt exemplar, smal krona, får i april-maj ett karaktäristiskt bladverk som liknar girlander, doftar sött om hösten	i mindre växtbädd tillsammans med växt 6
4. <i>Hydrangea anomala</i> ssp. <i>petiolaris</i>	klär in en del av lekparkens pergola tillsammans med växt 5 och minskar den hårdgjorda känslan i pergolaställningen av metall	smal i växtsätt och tätt klättrande runt stolpen till pergolan	i större växtbädd tillsammans med växt 1, 8, 12
5. <i>Lonicera caprifolium</i>	klär in del av lekparkens pergola tillsammans med växt 4 och minskar den hårdgjorda känslan i pergolaställningen av metall	ytterst små exemplar, smal, få grenar, ett par längre grenar som klättrar uppåt längs stolpe	i liten växtbädd, delas med perenner av olika slag

Vetenskapligt namn och nr.	Funktion	Karaktär	Ståndort
6. <i>Magnolia kobus</i>	skärmar tillsammans med växt 3 av lekparkens ena hörn från väg och ramar in lekplatsens grillplats	mindre flerstammade exemplar, bredd något mindre än höjd, blomning på bar kvist, kontrasterar med tidig blomning i vitt mot övrigt inte utslaget växtmaterial	i mindre växtbädd tillsammans med växt 3
7. <i>Pinus nigra</i>	bildar tillsammans med växt 1 och 11 en gles vägg som ramar in parkens långsidor	"bulligt" grenverk, mörkt gröna och längre barr samlade i mindre kronor som utgör hela trädets krona, uppstammad med rak genomgående stam	i större växtbädd med växt 1 och 11 med täckbark under, växtbädd vind- och solutsatt
8. <i>Prunus</i> 'Accolade'	ramar in parkens kortsidor med om våren täta väggar av blomning, förhöjer parkens prakt om våren, lockar visuellt även äldre människor till lekparken	rosavit rik blomning, fylldblommig, flerstammade exemplar, ger med sin blomning en "romantisk" och vårig karaktär åt parken, skapar med sin blomning en kontrast till övrigt växtmaterial	i större växtbädd tillsammans med växt 1, 12, 13 och 15, omsluten av hårdgjord yta, soligt, vindutsatt
9. <i>Prunus padus</i>	ramar tillsammans med växt 14 in lekparkens grillplats och skapar en tät grön vägg, ger skydd åt bänkar från insyn och vind, skapar även små "kojor/krypin" för mindre barn	"vildare" karaktär, större flerstammig oval buske med spretigt grenverk, "grön vägg" som sedan blommar i vitt	i växtbädd med växt 14 och perenner i framkant av växtbädden
10. <i>Prunus serrula</i>	funktion inte fullt utvecklad ger vid tillväxt ett tak av växtlighet på gräskullen i lekparken och förstärker kullens höjdverkan samt samspelar med övriga prunusträd	uppstammad träd med smal, rak genomgående stam med glänsande rödbrun bark och smal, gles krona	i större gräsyta med ca två meter hög kulle, vind- och solexponerat

Vetenskapligt namn och nr.	Funktion	Karaktär	Ståndort
11. <i>Salix purpurea</i> 'Nana'	ger med sitt utseende dynamik åt växtbädden tillsammans med växt 1 och 7, skapar lägre glesa kanter till lekparkens långsidor med öppningar i och fyller ut ytan under de andra två växternas kronor	lika rund som bred, långa smala kvistar, mycket rund och bollig karaktär, ger med sitt runda formspråk en dynamik i växtbädden	i större växtbädd tillsammans med växt 1 och 7, täckbark som markmaterial
12. <i>Spiraea betulifolia</i> 'Tor' E	marktäckande och fyller ut ytan under växt 1 och 8 till lekparkens ena kortsida	låg och tät, små i många exemplar, ger ett mjukt grönt golv till övriga växter i planteringen, senare vit blomning som samspelar med björkarnas vita stammar	i större växtbäddar växt 1 och 8, skuggas en del av annan större växtlighet
13. <i>Stephanandra incisa</i> 'Crispa'	skapar en lägre kant av växtmaterial som sedan går över i en högre med växt 1, 8 och 15 i framkanten av lekparkens ena kortsidas växtbädd	lågt krypande tät bladverk buske, grönt av mindre aningen flikiga blad	i större växtbädd med växt 1, 8, och 15
14. <i>Syringa vulgaris</i>	ramar tillsammans med växt 9 in lekparkens grillplats och skapar en grön och blomstrande vägg, ger skydd åt bänkar från insyn och vind	mindre, flerstammade, exemplar blomstrande och doftande till sommaren	i växtbädd tillsammans med växt 9 och perenner i framkant av växtbädden
15. <i>Taxus baccata</i> 'Summergold'	ger ett tätt golv med växt 1 och 8 i lekparkens ena kortsidas växtbädd	friskt gulgrön, även vintertid, läderartade, lätt glänsande små barr	i större växtbädd tillsammans med växt 1, 8, och 13 omsluten av hårdgjord yta

Sammanfattande analys av Anna Petrus park

Eftersom Anna Petrus park invigdes 2014 är allt växtmaterial är ännu ungt. Träden har smalare stammar och krona och har inte nått sin fulla höjd eller bredd. Buskarna har inte hunnit breda ut sig och hålrum finns i växtbäddarna. Färg och form har blandats i lekparken med himalayabjörkarnas kritvita stammar, rosa körsbärsblom och rödvidets spretiga men runda karaktär. Växtgestaltningen innefattar även olika höjdnivåer då större växter är placerade och skjuter upp bland lågväxande arter. Växtmaterialets funktion i lekparken är främst att rama in och skärma av då omgivningen till lekparken till största del består av byggnader, hårdgjorda ytor och mindre bilvägar. Växtmaterialet fyller också en estetisk funktion och lyfter med grönska fram lekparken ur den annars hårda gråare omgivningen. Få växter i lekparken har funktionen att inspirera och uppmuntra barns lek. De flesta växter är i dagsläget för små och sköra att leka med eller klättra i. Få mindre rumsligheter och ”krypin” finns i lekparken bland växterna. Fokus ligger på estetiskt vackra växter som mer tilltalar lekparkens äldre besökare, föräldrar och förbipasserande fotgängare. Lekparken ligger öppet och är utsatt för sol och vind. Allt växtmaterial är nyplanterat i nyanlagda växtbäddar och gräsmattor som de flesta är av större storlekar. I Anna Petrus park finns en sort av idegran. Enligt Giftinformationscentralen är idegranar giftiga vid förtäring av barr eller frön från dem och orsakar magbesvär samt kan i allvarliga fall påverka hjärtat (Giftinformationscentralen 2016). Allt växtmaterial är utplanterat i växtbäddar av olika storlekar omslutna av hårdgjorda ytor, förutom två arter som står placerade i en gräsyta med kulle.

Tabell 5. Tabell av växtmaterialets funktion, karaktär och ståndort i Murkelparken.

Vetenskapligt namn och nr.	Funktion	Karaktär	Ståndort
1. <i>Betula pendula</i>	omsluter parken, döljer sikt mot bebyggelse och väg, ger lekparken en äldre karaktär i växtmaterial, ger dynamik i storlek bland växtmaterialet	mycket stora, äldre träd, bred stam, mörka och rustika stammar, lite vitt, ger ett gammalt intryck	i större öppen gräsmatta, solexponerat, lite vindskydd från annan vegetation och byggnader
2. <i>Cornus sanguinea</i>	skapar en barriär mellan och skärmar av bostadshusen intill lekparken, här finns uppnötta gångar under buskarna som tyder på lek	vildvuxen karaktär, högre buskar, luftigt grenverk med utrymme under buskarna, rödaktig i stam, större bredare buskparti	i svagt sluttande gräs/jordkant, skyddat från sol och vind från vegetation och byggnader runt om

Vetenskapligt namn och nr.	Funktion	Karaktär	Ståndort
3. <i>Corylus colurna</i>	ger en dynamik bland träd och delar in lekparken i mindre rum tillsammans med växt 5 och 9	uppstammad, smal stam, uppåtriktad krona med färre men långa kvistar, ljus i barken	i smal växtbädd tillsammans med växt 5 och 9, växtbädd angränsar till hårdgjord yta
4. <i>Lonicera caerulea</i> var. <i>kamtschatica</i>	rumsbildande i lekparken, ramar in delar av de olika lekytorna tillsammans med växt 5 och 10	låg buske med grövre grenverk, knotig och aningen risig karaktär, gråblågrön bladfärg	i smal växtbädd tillsammans med växt 5 och 10, växtbädd angränsar till hårdgjord yta och grusad yta
5. <i>Prunus avium</i>	ger lekparken ett tak av blommor om våren och grönska om sommaren, skuggar lekparken, ramar även in de olika lekytorna tillsammans med växt 3, 4, 7, 9 och 10	flertalet med äldre grövre karaktär, gråsilverfärgad grov stam och kompakt krona,	i smalare växtbäddar tillsammans med växt 3, 4, 7, 9 och 10 gränsande till hårdgjorda, gräs- och grusbelagda ytor
6. <i>Prunus padus</i>	ger dynamik till buskplantering och ramar in, kommer i framtiden ge skugga åt angränsande lekyta	enstammig, lång och smal, yngre och slankare karaktär,	i smalare växtbädd tillsammans med växt 4 och 10 angränsande till hårdgjord yta och gräsyta
7. <i>Ribes alpinum</i>	skapar en högre häck och delar in lekytor i olika rum tillsammans med växt 5 och 8, skapar även mindre krypin mellan enskilda exemplar	frodigt friskt grön, ger hela lekparken en grön karaktär mellan maj och september, täta häckar med krypin mellan enskilda exemplar	i smalare växtbäddar angränsande till gräs, grus och hårdgjord yta, skuggas till viss del av träd
8. <i>Sorbus aucuparia</i>	ger delar av lekparken ett tak med lövskugga, ramar in en del av de olika lekytorna tillsammans med växt 7.	äldre exemplar med knotigt utseende, något lägre med kompakt och bred krona, gråfläckiga stammar med lav på ger ett åldrigt intryck, accent mot övrigt växtmaterial till hösten med sina rödororangea bär	i smalare växtbäddar angränsande till gräs, grus och hårdgjord yta, soligt för trädkronorna
9. <i>Spiraea x cinerea</i> 'Grefsheim'	häck, ramar tillsammans med växt 3 och 5 in delar av lekparkens lekytor och delar in de ytor i olika rum	tät och snårig med ett slängigt utseende, buskar i midjehöjd	i smal växtbädd tillsammans med växt 3 och 5, växtbädd angränsar till hårdgjord yta, skuggas delvis av gräs

Vetenskapligt namn och nr.	Funktion	Karaktär	Ståndort
10. <i>Spiraea japonica</i> 'Little Princess'	häck, ramar tillsammans med växt 4,5, 6 och 11 in delar av lekparken och skapar mindre rum	klippt i en rakare och strukturerad form, grenig i utseendet innan bladen slagit ut helt	i smal växtbädd tillsammans med växt 4, 5, 6 och 11, växtbädd angränsar till hårdgjord yta och grusad yta
11. <i>Syringa vulgaris</i>	ger dynamik och höjdvariation i häckplantering, är rumsbildande tillsammans med växt 10	mindre exemplar, greniga, buskiga, smala exemplar med tunna grenar	i smal växtbädd tillsammans med växt 10, växtbädd angränsar till hårdgjord yta och grusad yta

Sammanfattande analys av Murkelparken

Murkelparken har en variation av växtmaterial vad gäller både sorter och storlekar, men den största delen av växtmaterialet består av yngre exemplar. Det är främst den omgivande vegetationen i lekparkens kanter som är äldre och därav av större storlekar. Några få äldre träd står placerade i mitten av lekparken men annars består lekparkens centrum av yngre häckar och buskplanteringar. Dessa planteringar har flera arter med funktionen att dela upp lekparken i olika lekytor. Dessa finns i olika nivåer och skapar mer eller mindre omslutna rum i lekparken. Lekparken har blommande arter som periodvis ger kontraster i färg men överlag är lekparken inte kontrastrik till sin karaktär utan har istället flera nyanser av grönt. Vissa växter lämnar plats åt mindre barn att krypa mellan dem men en stor del av växtmaterialen är omsluten av trästolpar och ett tjockare rep som ett mindre staket. Dock syns spår av lek bland ett fåtal ingärdade buskar genom upp trampade hålrum i planteringarna. I den något större vegetationen, vars funktion bland annat är att avskilja parken från radhusen, hittas tydligare spår av lek genom upp trampade gångar och krypin. Omkringliggande större vegetation gör att delar av lekparken skuggas och hamnar i lä. Växtmaterialet är främst planterat i växtbäddar med en relativt jämn fördelning av hårdgjorda, grusade och gräsbevuxna ytor intill planteringarna.

Tabell 6. Tabell som visar växtmaterialens funktion, karaktär och ståndort i Naturstensparken.

Vetenskapligt namn och nr.	Funktion	Karaktär	Ståndort	Vetenskapligt namn och nr.	Funktion	Karaktär	Ståndort	Vetenskapligt namn och nr.	Funktion	Karaktär	Ståndort
1. <i>Acer platanoides</i>	ramar in lekparkens östra sida som vetter mot öppet fält, gränsar av lekparken, kommer i framtiden att ge lövskugga åt idag soliga delar av lekparken	unga exemplar, rak genomgående stam, smalare, något spretig uppåtrest krona	i packad sand och genom trädäck, i solig och vindexponerad del av lekparken	6. <i>Pinus sylvestris</i>	omsluter delar av lekparken och bildar höga och breda väggar som ger sol- och vindskydd, skapar små krypin och ger möjlighet till kojbyggen och liknande aktivitet samt klättermöjligheter i de större exemplaren	olika storlekar och former, några höga, aningen krokiga och breda med tjocka grenar ända ner till marknivå, andra uppstammade med fri yta under träden, vissa exemplar är smalare med rak genomgående stam	i gräsmatta, och bland mer skogslik tät vegetation med främst växt 4, 5, 9 och 11	10. <i>Ribes alpinum</i>	del av vegetation i de öar av växtlighet som ramar in delar av lekparken	mindre buskar separat utplacerade, frodigt friskt gröna, bryter av den annars mörkgrågröna färgen från de många barrväxterna	i något upphöjd gräsdal av lekparken med inslag av natursten och annan vegetation
2. <i>Corylus avellana</i>	döljer bostadshuset och dess tujahäck som gränsar till lekparkens ena del	unga och kläna exemplar, smala kvistar	i gräsmatta, solig med visst vindskydd	7. <i>Potentilla fruticosa</i>	i häck som ramar in cykelställ och döljer dess ställning, utspridda som enstaka buskar i lekparken vilket ger en ökad dynamik bland växtmaterial	låga, breda buskar, något spretiga, bruna grenar, till sommaren rik gul/vit blomning	i gräsmatta angränsande till tätare vegetation och grusväg, vindskyddat och soligt läge	11. <i>Rosa dumalis</i>	del av vegetationsparti som ramar in del av lekparken tillsammans med växt 4, 5, 6 och 9	snårig, taggig och slängig karaktär, väldoftande och rosa blomning till sommaren och nypon till sensommaren	bland mer skogslik tät vegetation med främst växt 4, 5, 6 och 9
3. <i>Fraxinus excelsior</i>	att i framtiden skapa ett lövtak och skugga över lekparkens mittendel	yngre exemplar med rak genomgående stam, smalare upprätt krona, smal stam, jämngår i stam och grenar	i gräsmatta med grus- och asfaltgångar inpå, skyddas främst från vind av omkringliggande större vegetation	8. <i>Prunus sargentii</i>	placerade vid en ingång till lekparken och skapar en mindre entré, avgränsar även parkytan	mindre exemplar men med kraftig rak stam och liten, smalare och kompakt krona, har rosa enkla blommor, ger sedan mot hösten en stark röd höstfärg och kontrasterar till övrigt växtmaterial i lekparken	i större gräsmatta i öppet och soligt läge	12. <i>Sorbus aucuparia</i>	lätt inramning av gungställningen i lekparken, kommer i framtiden ge mer lövskugga åt delar av parken	unga och smala exemplar, gråvit fläckig stam, smalare upptriktad krona	i gräsmatta angränsande till gångvägar av asfalt och grus
4. <i>Juniperus communis</i>	centrum i öar av mer friväxande vegetation som ramar in lekparken	vissa exemplar mycket stora och runda, andra mindre och mer ovala i växtsättet, täta och mörkt grågröna, vildvuxen karaktär	i något upphöjd gräsdal av lekparken med inslag av natursten och annan vegetation, i gräsmark med tät, vegetation båda platser med inslag av växt 5, 6, 9, 10 och 11	9. <i>Prunus spinosa</i>	ramar tillsammans med växt 4, 5, 6 och 11 in lekparkens södra del och bildar med dessa andra växter ett större snårigt buskage	större och bredare buskpartier, friväxande med en vild karaktär, vit och väldoftande blomning	bland mer skogslik tät vegetation med växt 4, 5, 6 och 11	Sammanfattande analys av Naturstensparken			
5. <i>Picea abies</i>	ramar in lekparken och skapar skydd från vind och sol tillsammans med växt 4, 6, 9 och 11	olika storlekar, vissa smala och raka med tät grenverk medan andra är mer spretiga	i gräsmatta, och bland mer skogslik tät vegetation med växt 4, 6, 9, och 11	Växtmaterialet i Naturstensparken består till stor del av sparad vegetation. Den sparade vegetationens främsta funktion är att rama in lekparken i en halvcirkel. Den delar även upp lekparken i två rum, ett öppet rum med lekutrustning och ett naturligt rum med mer vegetation. Den sparade vegetationen skapar även små krypin där spår av lek hittas. Det nyplanterade växtmaterialet är av spensligare och ej lika vildvuxen karaktär och består till stor del av olika träddarter. Dessa träd är placerade runt om i lekparken, dels för att med en luftig känsla rama in delar i lekparken men också för att i framtiden ge lövskugga åt lekparken. De nyplanterade buskarna i lekparken har som funktion att dölja intilliggande bostäder och rama in en cykelparkering. I lekparken dominerar gröna nyanser under vår och sommar med tidvis inslag av blomning. Lekparken har många inslag av barrväxter, så som gran, tall och en. Vissa delar av lekparken skuggas och hamnar i lä men eftersom ungefär halva anläggningen vetter mot ett öppet fält blir stora delar av den exponerad för sol och vind. Merparten av växtmaterialet är utplacerat på ett naturligt sätt i parken i mindre grupper, utan tydlig struktur eller särskild planteringsyta. Vissa exemplar av träd och buskar är placerade intill hårdgjorda och grusade ytor.							

Sammanfattande analys av samliga studerade lekparkar

De tre valda lekparkerna är alla nyanlagda och växtmaterialet består generellt av yngre exemplar. Ingen växtart förekommer i alla tre lekparkar men Murkelparken har två gemensamma växtarter med Anna Petrus park och två gemensamma med Naturstensparken. Anna Petrus park och Naturstensparken har inga gemensamma växtarter med varandra. Dock förekommer släktet *Prunus* i alla tre. Bland det yngre växtmaterialet i lekparkerna hittas få spår av lek. Det är bland den sparade äldre vegetationen som spår av lek hittas. Här är det runt större buskar och träd med grenar långt ner på stammen som uppnötta stigar, krypin och rester från kojbyggen observeras. Växtmaterialets främsta funktion är att rama in lekparkerna och skärma av från omkringliggande miljö. Växtmaterialet har också som funktion att i lekparkerna dela upp lektyorna i mindre rum. Flera träd i lekparkerna är placerade för att i framtiden ge lövskugga över vissa lektyor. Upprustade Murkelparken och Naturstensparken som båda är från 2010 är mer lika varandra i utformningen och i växtmaterial medan Anna Petrus park skiljer sig från dem. I Anna Petrus park är växtmaterialet mer geometriskt och strikt utplacerat i raka planteringar. Det är kontrastrikt i både färg och form medan växtmaterialet i de två andra lekparkerna företrädesvis går i gröna nyanser och förekommer i mer organiska planteringar samt fritt växande i parktyorna.

Diskussion

Syftet med detta arbete var att analysera växtmaterialets karaktär och funktion i Anna Petrus park, Murkelparken och Naturstensparken samt leta efter spår av lek bland vegetationen. Lekparkerna studerades och analyserades utifrån Robinsons tre principer. Därefter sammanställdes resultatet i en diskussion om lekparkernas växtmaterial.

Resultatdiskussion

Resultatet visar att växtmaterialet i lekparkerna har få funktioner kopplade till lek. De vanligaste funktionerna är att rama in lekparken, skärma av och dela upp lektyorna. Där spår av lek hittas är generellt bland äldre sparad vegetation och då lekparkerna alla är nyupprustade eller nyligen anlagda är växtmaterialet därav också nytt och av yngre exemplar. Resultatet har i hög grad påverkats av att de tre lekparkerna jag har inventerat och analyserat nyligen är anlagda eller upprustade. En plats med växter är långt ifrån ”klar” när allt är färdigplanterat. På landskapsarkitekturprogrammet på SLU Ultuna är längdsektioner som visar platsens utveckling under tiden ofta ett krav vid inlämning av ett gestaltungsförslag. Längdsektionerna brukar visa ett tidsspänn mellan 1, 5 och 30 år framåt i tiden. Som landskapsarkitekter har vi då tiden som arbets-

kollega och det blir därav svårt att säga när en plats med vegetation är helt ”klar”.

Karaktären på växtmaterialet påverkas självklart av att det inte är fullt utvecklat. Växterna får en karaktär så som smal genomgående stam, liten rund krona eller gängligt växtsätt. Bortsett från det skiljer sig de tre parkerna lite från varandra i växtmaterialets karaktär. I Anna Petrus park håller växtmaterialet en ”strikt” och ordnad karaktär med raka stammar och runda kronor men fokus ligger även på iögonfallande växter med kontraster i både färg och form så som vita trädstammar, bollika buskar, rosa blomning och gulgröna barr. I Murkelparken är kontrasterna i färg och form inte lika stor där det mesta växtmaterialet går i olika gröna toner med undantag för vårblooming hos vissa arter. Även här har det växtmaterialet en ordnad, inte så vildvuxen karaktär förutom hos enstaka äldre sparade träd och buskar. Det är i Naturstensparken som växtmaterialet får en vildare karaktär. I denna lekpark är en stor del av växterna fritt planterade i lekparkens yta utan en ram runt vilket gör att de kan breda ut sig och på så sätt får en vildare karaktär. Här har befintlig vegetation även använts till lekparkens gestaltning vilken bidrar till den mer vilda karaktär lekparken och dess växter har.

En intressant observation av resultatet var att jag kring sparad vegetation hittade flest funktioner kopplade till lek. Kring sparad vegetation, exempelvis äldre träd med grenar långt ned på stammen och större buskage, hittade jag rester från kojbyggen, krypin och uppnötta gångar som allra troligast skapats av barn. Som Sofia Cele nämner upplever barn sina utemiljöer med alla sinnen till skillnad från vuxna som mestadels visuellt tar in utemiljöer (Cele 2006). Den sparade vegetationen är oftast av en äldre och vildare karaktär. Den är spretigare och inte lika kliniskt ren eller fri från skavanker som det nyplanterade. Detta kan möjligen göra den sparade vegetation mer intressant att utforska för barn än det som bara är ”vackert”. Som tidigare nämnt lyfter författarna Åkerblom, Åkerlund & Normann Bjarsell vikten av mer vilda utemiljöer med löst material och med möjligheten för barn att stöka runt. De ser ett problem där det för vuxna visuellt tilltalande växtmaterialet tenderar att bli en majoritet i utemiljöer för barn (Åkerblom, Åkerlund & Normann Bjarsell 2016).

Det är främst i Anna Petrus park som avsaknaden av lekbara växtmaterial är påtaglig. Anna Petrus park har heller ingen sparad vegetation i parken eller någon vegetation runt om och det kan tyckas att det då bör vara av extra vikt med en plats med mycket grönt i en annars så hårdgjord miljö. Men Anna Petrus park är också den nyaste av de tre lekparkerna och allra troligast kommer vegetationen att skapa en helt annan miljö där om 30 år. Något som jag även lade märke till var att det i Anna Petrus park finns en sort av idegran planterad. Som tidigare nämnt är idegranar enligt Giftinformationscentralen giftiga och jag ifrågasätter därför starkt varför idegran valdes som växtmaterial i en lekpark, där barn i alla åldrar vistas. Tanken väcktes om det estetiska funktionen växten fyller väger tyngre än barnens säkerhet?

Då analysresultatet av de tre lekparkerna påminde om varandra i

funktion, karaktär och spår av lek är det möjligt att andra nyare lekparkar i Uppsala kan ha liknande utformning. Men platsen för lekparken och dess omgivning har stor betydelse i hur utformandet av lekparken och dess växter blir. Därav blir det svårt att uttala sig utöver dessa tre inventerade och analyserade lekparkar om lekparkers växtmaterials generella funktion och karaktär. Dock kan man vid diskussion om ämnet lyfta dessa tre som argument på hur växtmaterialets funktion och karaktär ser ut för att påverka en framtida användning av växtmaterial i lekparkar kopplat till lek.

Metoddiskussion

Att välja tre lekparkar i Uppsala att inventera och analysera var en fungerande metod för att studera karaktären, funktionen och hos växtmaterial i tre nyanlagda lekparkar i Uppsala. Att använda sig av Nick Robinson under arbetet var till hjälp och gav analysmetoden en stadig grund att gå på med Robinsons tre principer. I början hade jag svårt att hitta information både i böcker och på internet om växtmaterial, användandet av det och dess betydelse i utemiljöer för barn men Nick Robinson i *The Planting Design Handbook* (2016) tog upp högst relevant fakta som för mig var lätt att applicera på mitt arbete.

Då det i Robinsons handbok inte finns någon mall för hur analys med de tre principerna ska utföras blev min analysmetod en tolkning av Robinsons sätt att använda de tre principerna. De är därför möjligt att mitt sätt att använda dessa principer inte stämmer helt överens med hur Robinson eller annan läsare av hans handbok skulle applicera analysmetoden på en utemiljö. Resultatet är mina egna tankar utifrån tolkad analysmetod applicerad på befintligt växtmaterial i lekparkerna.

Att inventera växter var svårt. Att räkna dem var ibland omöjligt då vissa exemplar var svåra att identifiera om de bestod av en större växt eller flera mindre exemplar bildande en stor. Därav delade jag in växterna i inventeringstabellen genom olika mängdbetäckande ord beroende för att visa hur de förekommer i parken och även ge en bild av karaktär. Alla växter artbestämde jag själv då jag under tre år på landskapsarkitektlinjen har lärt mig ungefär 250 vedartade växter. Dock kan jag av misstag ha tagit fel på arter. Vissa växter finns i flera olika sorter och risken finns att jag har misstagit mig. Men då arbetet handlade om växternas funktion och karaktär i lekparkerna är en felbestämd växt inte avgörande då funktionen fortfarande är densamma.

Analyserna utfördes av mig stående raklång. Stående upp blev jag nästan dubbelt så lång som ett barn. Mitt perspektiv på lekparken blev då ett annat än ett barns vilket högst troligt kan ha påverkat mitt resultat. När jag stod upp har jag säkert gått miste om vissa växtmaterials funktioner. Till exempel hade troligen dess rumsbildande funktion blivit en helt annan om jag hade sjunkit ner på huk och antagit längden av ett barn. Dock har jag efter snart tre år på landskapsarkitektlinjen på SLU Ultuna utvecklat mitt sätt att se på och analysera utemiljöer vilket jag hade nytta av under inventering och analys.

När jag analyserade växtmaterialets funktioner tittade jag efter spår av lek, men jag observerade inte hur barn på plats leker med växtmaterialet. Hade jag gjort det hade jag sannolikt sett att fler växter används. Detta skulle dock kräva fler regelbundna platsstudier i lekparkerna och analys av barns lek. För djupare analys av dessa tre lekparker hade illustrationsplaner, snitt och vyer över gestaltungs-förslagen varit till hjälp. I början av arbetet fanns tankar om att genom korta intervjuer fråga ansvariga kontor om lekparkernas utformning och växtmaterial. Detta kunde ha bidragit till en bredare förståelse över val av växter och dess funktioner samt gett ett annat perspektiv än enbart mitt egna på växtmaterialet i lekparkerna.

Vidare frågeställning

Detta arbete behandlar karaktär och funktion hos växtmaterial i tre nyanlagda lekparker i Uppsala och om växtmaterialet uppvisar spår efter lek. En intressant utveckling av detta ämne vore att ta reda på vilka växter som är optimala för en lekpark. Finns det växter som klarar av barns ibland oförsiktiga lek, växter som kan stimulera, erbjuda klättermöjligheter och där barn kan gömma sig eller plocka bär och blad? Vilka karaktärer på växter föredrar barn? Intressant vore även att studera hur barn leker med växtmaterial, att under en längre tid observera barns lek med och runt växter och utifrån det utforma ett gestaltungs-förslag av en lekpark.

Barn besöker ofta parker i sällskap av sina föräldrar, förskole- och fritidspersonal, äldre släktingar, syskon, kompisars föräldrar med flera. Därav bör växtmaterialet inte bara tilltala barn. En kombination av växtmaterial som går att leka med och är njutbart rent visuellt kan skapa miljöer där både barn och föräldrarna och andra trivs. Detta kan göra att fler barn och vuxna väljer att oftare gå till lekparker och stannar där längre vilket gynnar både barn och vuxnas hälsa.

Eftersom Sverige under halva året är mörkt och kallt och stora delar av alla växter består av kala nakna grenar vore det också intressant som vidare frågeställning att studera växtmaterial som under hela året, även vintertid, stimulerar barn i lekparker. Vilken funktion har växtmaterialet vintertid? Vilka kvaliteter i leken försvinner respektive tillkommer under vinterhalvåret? Detta vore givande för landskapsarkitekter eftersom det är lätt att främst gestalta med växter för de praktfulla vår- och sommarmånaderna. Växtmaterial har egenskaper som för barns hälsa och utveckling är viktiga och denna vidare frågeställning vore därav betydelsefull för utformningen av framtida utemiljöer som är stimulerande för barn, men även vuxna, året om.

Referenser

- Amazon (u.å.). Bokbeskrivning av Nick Robinsons bok *The Planting Design Handbook*. Tillgänglig: <https://www.amazon.com/Planting-Design-Handbook-Nick-Robinson/dp/0754677168> [2017-05-17]
- Bing Maps (2017). Flygfoto över Uppsala inzoomad över Murkelparken och Naturstensparken använt som underlag till skisser av lekparkerna. Tillgänglig: <https://www.bing.com/maps> [2017-12-28]
- Boverket (2016). *Friyta för lek och utevistelse för förskolor och skolor*. PBL Kunskapsbanken. Tillgänglig: <http://www.boverket.se/sv/lov--byggande/krav-pa-byggnadsverktomter-mm/krav-pa-tomter/friyta-for-lek-och-utevistelse-for-for-skolor-och-skolor/> [29-04-2017]
- Brunge, B. & Engström, M. (2016). Videoklipp. *Tätt och komplett – Att bygga stad för alla dess invånare*. Arkitekt: Program Almedalen 4 juli. Tillgänglig: <https://www.arkitekt.se/program-almedalen-man-dag-4-juli/> [2017-05-18]
- Cele, S. (2006). *Communicating Place: Methods for Understanding Children's Experience of Place*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet. Tillgänglig: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:186613/FULLTEXT01.pdf>
- Cele, S. Sammanfattning av avhandling. *Forskning.se* (2006). Tillgänglig: <http://www.forskning.se/2006/10/26/stort-behov-av-lugn-utomhuslek-hos-barn/> [2017-05-24]
- Eniro (2017) Kartbild över Uppsala använd som underlag till karta över lekparkernas position i Uppsala. Tillgänglig: [https://kartor.eniro.se/?c=59.851821,17.586923&z=14&q="uppsala";geo](https://kartor.eniro.se/?c=59.851821,17.586923&z=14&q=) [2017-12-28]
- Giftinformationscentralen (2016). Idegran – *Taxus baccata*. Tillgänglig: <https://giftinformation.se/vaxtregister/idegran/> [2017-05-19]
- Jungmark, L. & Åkerblom, P. (2016). *Sol och skugga – Att tänka på i utemiljöer för barn och unga*. Movium fakta Nr 4 (2016). [faktablad] Tillgänglig: <http://www.movium.slu.se/sol-och-skugga-att-tankapa-i-utemiljoer-barn-och-unga>
- Karavan (2014) *Anna Petrus park*. Tillgänglig: <http://www.karavan-landskap.se/projekten/anna-petrus-park/> [2017-04-25]
- Nordmark Lindberg, I. (2011). *Leken som lär*. 1177 vårdguiden. Tillgänglig: <https://www.1177.se/Stockholm/Tema/Barn-och-foraldrar/Vaxa-och-utvecklas/Lek/Leken-som-lar/> [2017-05-17]
- Robinson, N. (2016). *The Planting Design Handbook*. 3. ed. New York: Routledge.
- Robinson, N. (u.å.). Nick Robinson: *landscape architecture . ecology . urban design*. Tillgänglig: <http://www.nickrobinson.co/people/nick-robinson> [2018-05-17]
- Sandow, E. (2010). Första temalekplatsen invigs. *Uppsala Nya Tidning* 4 juni. Tillgänglig: <http://www.unt.se/nyheter/uppsala/forsta-temalekplatsen-invigs-969229.aspx> [2017-05-19]
- Skagegård, E. (2012). I Stenhagen frodas växterna. *Uppsala Nya Tidning*, 18 juli. Tillgänglig: <http://www.unt.se/nyheter/uppsala/i-stenhagen-frodas-vaxterna-1797297.aspx> [2017-05-06]
- SLU Movium (u.å.). Tillgänglig: <http://www.movium.slu.se/> [2017-05-30]
- Unicef (u.å.). Barnkonventionen. Tillgänglig: <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#full> [2017-04-28]
- Uppsala kommun (2012). Plankarta 6 - Utflyktsparker. Tillgänglig: http://bygg.uppsala.se/contentassets/dc5b03ce477849bd-8b4f3f752d7d564c/parkplan_plankarta6_utflyktslekplatser.pdf [2017-05-24]
- Uppsala kommun (2016). *Målarens trädgård*. Tillgänglig: <https://www.uppsala.se/kultur-och-fritid/parker-och-lekplatser/lekplatser/malarens-tradgard/> [2017-04-29]
- Uppsalas lekparker (2013). *Naturstensparken*. Tillgänglig: <http://www.uppsalalekparker.se/2013/07/08/naturstensparken-stenhagen-uppsala/> [2017-04-25]
- Åkerblom, P. (2003). *Trädgård i skolan – skola i trädgården. Om skolträdgårdens funktion och betydelse i ett plats- och lärandeperspektiv*. (MOVIUM RAPPORT 1:2003). Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet. Tillgänglig: http://pub.epsilon.slu.se/281/1/Movium_Rapport_1-2003_72dpi.pdf
- Åkerblom, P. (2006). *Ut och lek! - Kreativa utemiljöer för barn och unga*. (MOVIUM RAPPORT 2:2006). Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet. Tillgänglig: <http://www.movium.slu.se/system/files/news/8474/files/utochlek.pdf>
- Åkerblom, P, Åkerlund, U. & Normann Bjarsell, E. (2016). *Bygga stad för barn och unga - Vägledning, inspiration och allmänna råd*. Movium fakta Nr 1 (2016). [faktablad]. Tillgänglig: <http://www.movium.slu.se/bygga-stad-barn-och-unga-vagledning-in-spiration-och-allmanna-rad>